

Rapport

Verzoeker

De heer A V. te Zwolle, hierna genoemd: verzoeker.

Datum verzoekschrift

De Overijsselse Ombudsman ontving het verzoekschrift op 12 juni 2014.

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat de gemeente Zwolle, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, hem niet informeerde over het opvragen van gegevens bij zijn ex-werkgever.

Bevoegdheid

De gemeente heeft de klacht behandeld. Daarmee is de ombudscommissie bevoegd om onderzoek te doen.

Procedure

Verzoeker diende zijn klacht via de Overijsselse Ombudsman op 28 april 2014 in bij de gemeente. De gemeente hoorde verzoeker telefonisch en stuurde hem op 3 juni 2014 de klachtafhandelingsbrief. Verzoeker is niet tevreden met de afhandeling van zijn klacht en diende een verzoek tot onderzoek in bij de Overijsselse Ombudsman. De ombudscommissie vroeg stukken op bij de gemeente en vroeg nog aanvullende informatie.

Op basis van de stukken en de over en weer gegeven informatie acht de ombudscommissie zich voorsnog voldoende geïnformeerd en acht het voorsnog niet zinvol om een gesprek te hebben met verzoeker en de gemeente.

Onderzoek

De ombudscommissie doet onderzoek naar mogelijke schending van behoorlijkheidsnormen. De ombudscommissie doet geen onderzoek naar kwesties die aan het oordeel van de rechter zijn onderworpen.

Behoorlijkheidsnormen

In het geval van verzoeker gaat het om de behoorlijkheidsnorm van goede informatieverstrekking.

Feiten

1. Verzoeker kreeg in de periode van 9 augustus 2013 tot en met 31 december 2013 een uitkering in het kader van de Wet werk en bijstand (Wwb).
2. Op het rechtmatigheidsformulier voor de periode 1 september 2013 tot en met 30 september 2013 vulde verzoeker onder vraag 3 "Is er in deze periode sprake van werk?" in: ja, beëindigd werk per 09-09-'13, en daaronder 8-9 en 9-8. Er staan strepen door deze gegevens. Onder

vraag 5 "Hebt u over de voorgaande uitkeringsperiode nog gelden/inkomsten ontvangen die u nog niet eerder heeft opgegeven?" vulde verzoeker "nee" in. Verzoeker ondertekende het formulier op 13 december 2013.

3. De gemeente kreeg een signaal binnen via het inlichtingenbureau over werkzaamheden van verzoeker tijdens de periode van de uitkering.
4. Op 14 april 2014 schreef de gemeente – Juridische Zaken, team Handhaving - aan de ex-werkgever van verzoeker "In verband met een in te stellen onderzoek naar de inkomsten van (red.OO: verzoeker) die bij u werkzaam is of is geweest, verzoek ik u om mij de loongegevens (in de vorm van salarisspecificaties) over de periode 9 augustus 2013 tot 1 januari 2014 te verstrekken. (...)"
5. De ex-werkgever nam op 18 april 2014 contact op met verzoeker over het verzoek van de gemeente om inkomensgegevens te verstrekken.
6. Op 25 april 2014 ontving de gemeente van de ex-werkgever via e-mail de gevraagde gegevens met daarbij de opmerking dat de informatie onder protest is verstrekt.
7. Eveneens op 25 april 2014 nam verzoeker contact op met de behandelend medewerker van de gemeente met de vraag waarom de gegevens niet eerst bij hem waren opgevraagd. De behandelend medewerker vertelde verzoeker de gebruikelijke werkwijze van de gemeente bij dergelijke onderzoeken.

Visies van partijen

Verzoeker

Verzoeker betwist niet dat de gemeente bevoegd en verplicht is om onderzoek te doen op basis van de Wwb. Verzoeker vindt het echter niet correct dat de gemeente hem niet uit eigen beweging heeft geïnformeerd over het feit dat onderzoek wordt gedaan. Volgens verzoeker had de gemeente eerst hem in de gelegenheid moeten stellen aanvullende informatie te geven alvorens die te vragen bij de ex-werkgever en verzoeker er in ieder geval van op de hoogte moeten stellen dat de gemeente zijn ex-werkgever om informatie had verzocht. Nu moest verzoeker dit horen van de ex-werkgever. Verzoeker vindt het niet correct dat de gemeente bij haar werkwijze bij voorbaat uit gaat van het slechte in de mens.

Verzoeker heeft bij meerdere werkgevers gewerkt tijdens de uitkeringsperiode en dat altijd opgegeven. Kennelijk is er ergens iets misgegaan, waardoor de gemeente een onderzoek is gestart. Verzoeker geeft aan dat het doel van zijn klacht is dat de standaard werkwijze van de gemeente wordt aangepast, zodat cliënten niet als potentiële verdachten worden gezien, maar dat ze worden geïnformeerd wanneer ze in gebreke zijn.

Gemeente

Het feit dat aan Wwb cliënten niet wordt meegedeeld dat besloten is informatie in te winnen bij (ex) werkgevers is een logisch gevolg van het feit dat cliënt zelf in eerste instantie informatie heeft moeten verstrekken. Als deze informatie niet juist is wordt er informatie ingewonnen bij de betreffende werkgever(s), uitkeringsinstanties, overheidsdiensten. Indien verzoeker de juiste gegevens had verstrekt was er geen aanleiding/ controle nodig geweest. Kortom verzoeker was in de gelegenheid gesteld en heeft ook informatie verstrekt over de voorliggende periode. Hij heeft echter niet alle informatie doorgegeven, terwijl hij wist dat dit noodzakelijk was voor de verstrekking van de uitkering. Voor de werkwijze, zoals toegepast bij verzoeker, is geen beleid vastgesteld, maar wordt al sinds ongeveer 1995 gehanteerd.

Wat betreft de onderzoeksplicht verwijst de gemeente naar een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) van 3 december 2013, nr. 12/898 WWB.

Reactie op de bevindingen

Verzoeker en de gemeente zijn in de gelegenheid gesteld te reageren op de bevindingen. Verzoeker heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Voor zover relevant is deze reactie meegenomen bij de overwegingen.

Overwegingen van de ombudscommissie

De vraag die moet worden beantwoord is of de gemeente op basis van het behoorlijkheidsvereiste van goede informatieverstrekking verzoeker erover had moeten informeren dat zij op grond van de Wwb een onderzoek had ingesteld naar zijn inkomsten. Verzoeker geeft aan dat het doel van zijn klacht is dat de werkwijze van de gemeente wordt aangepast, zodat cliënten niet als verdachten worden gezien, maar dat ze worden geïnformeerd wanneer ze in gebreke zijn. De gemeente geeft aan dat het niet meedelen aan Wwb cliënten over het inwinnen van informatie bij (ex) werkgevers een logisch gevolg is van het feit dat cliënt zelf in eerste instantie informatie heeft moeten verstrekken.

Voor de beantwoording van boven gestelde vraag is het volgende van belang.

Achtergrond rechtmatigheidsformulier

Met het invoeren van de Wwb kwam de financiële verantwoordelijkheid voor de uitvoering ervan bij de gemeenten te liggen. Het werd aan de gemeenten overgelaten om invulling te geven aan de wijze waarop de controle op de rechtmatigheid ingevuld wordt. Het controlebeleid dient er op gericht te zijn dat sprake is van een tijdige, juiste en volledige informatieverstrekking. Daarbij hebben gemeenten de beschikking gekregen over nieuwe controlemogelijkheden, zoals aansluiting op het Inlichtingenbureau. In 2013 is de wet 'Aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving', ook wel de Fraudewet genoemd, van kracht geworden. Deze wet geeft gemeenten meer handvatten om uitkeringsfraude harder aan te pakken. Mensen die de inlichtingenplicht hebben overtreden moeten de ten onrechte verkregen uitkering terugbetalen en krijgen daarnaast vanaf 1 januari 2013 een boete opgelegd bij verwijtbare schending van de inlichtingenplicht (fraude). Hierbij is niet relevant of er sprake is van opzet.

De definitie van fraude in de Aanwijzing sociale zekerheidsfraude van het college van procureurs-generaal luidt: " Het verstrekken van onjuiste en/of onvolledige gegevens dan wel het verzwijgen of niet (tijdig) verstrekken van voor de bepaling van het recht op uitkering en de duur en hoogte van de uitkering relevante gegevens, met als gevolg dat een uitkering geheel of ten dele ten onrechte wordt verstrekt".

Informatie Inlichtingenbureau

Het Inlichtingenbureau ondersteunt gemeenten en de Sociale Verzekeringsbank (SVB) bij het onderzoeken of mensen met een uitkering hier ook echt recht op hebben. Voor deze rechtmatigheidscontrole ontvangt het Inlichtingenbureau gegevens van UWV, Belastingdienst, Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), Justitiële Informatiedienst (JustID), Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) en andere gemeenten. Deze gegevens worden vergeleken met de gegevens van de uitkeringsgerechtigde zoals die bij gemeenten of de SVB bekend zijn.

Het Inlichtingenbureau controleert doorlopend of er omstandigheden zijn te melden die van invloed kunnen zijn op het recht op bijstand van cliënten. Het resultaat van deze controle levert het Inlichtingenbureau in de vorm van samenloopsignalen. Een samenloopsignaal duidt op een

uitkeringsperiode bij een Burger Service Nummer (BSN) die samenloopt met een periode bij een andere instantie. Het signaal geeft aan dat er een situatie bestaat die van invloed kan zijn op de rechtmatigheid van de uitkering.

Goede informatieverstrekking

Volgens deze behoorlijkheidsnorm is de overheid verplicht de burger gevraagd en ongevraagd alle informatie te geven over handelingen en besluiten die de belangen van de burger kunnen raken.

Vaststaat dat de gemeente verzoeker er niet op voorhand over heeft geïnformeerd dat zij een onderzoek was gestart, omdat er sprake was van een situatie (fraudesignaal) die van invloed kon zijn op de rechtmatigheid van de uitkering van verzoeker. Uit het signaal van het Inlichtingenbureau bleek namelijk dat er een redelijk vermoeden was dat verzoeker de inlichtingenplicht had overtreden. De gemeente is dan verplicht om onderzoek te doen teneinde het fraudesignaal voldoende te kunnen onderbouwen alvorens de cliënt daarmee te confronteren. Ook volgens ombudsprudentie (zie No rapport 2003/123) mag de gemeente niet afgaan op een enkel signaal van uitkeringsfraude, maar moet het signaal eerst op basis van onderzoek worden onderbouwd (behoorlijkheidsnorm van goede motivering).

Het is begrijpelijk dat verzoeker zich overvallen voelde door het ingestelde onderzoek bij zijn ex-werkgever en daarom erover klaagt dat hij niet werd geïnformeerd door de gemeente over het ingestelde onderzoek. Het gaat hier echter, zoals hiervoor overwogen, om een onderzoek naar het vermoeden van schuld aan een strafbaar feit (uitkeringsfraude). Dit impliceert dat er – naast het strafvorderlijke vereiste van bewijs - ook uit behoorlijkheidsoverwegingen voldoende bewijs moet zijn alvorens iemand in te lichten dat hij wordt verdacht van uitkeringsfraude. Daarbij komt dat het belang van het ingestelde onderzoek naar dat vermoeden van schuld aan een strafbaar feit ten aanzien van het vergaren van bewijsmateriaal zwaarder weegt dan het individuele belang van voortijdige informatieverstrekking.

Conclusie

De klacht van verzoeker is vanuit zijn optiek begrijpelijk. Echter, in het geval van verzoeker heeft de gemeente het behoorlijkheidsvereiste van goede informatieverstrekking niet geschonden, omdat het onderzoek werd gedaan op basis van een signaal afkomstig van het Inlichtingenbureau. Dit zou anders zijn geweest als de gemeente een onderzoek was gestart louter op basis van het door verzoeker ingevulde rechtmatigheidsformulier. In dat geval zou het behoorlijk zijn geweest om eerst aan verzoeker informatie te vragen over de wijze waarop hij het formulier had ingevuld.

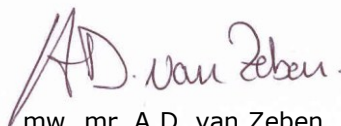
Oordeel

De klacht van verzoeker is ongegrond.

Aldus vastgesteld door de Overijsselse
Ombudscommissie op 21 oktober 2014.

Mr. A. Lunenburg

mw. mr. A.D. van Zeben